

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „

Kolek (štampelj) znesse vselej 30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefraukovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 „ — „
za četrt leta . . . 2 „ 50 „

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 „ 20 „
za četrt leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja petkrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Tirolski deželni zbor o novih šolskih postavah.

Dasiravno so deželni zbori že minuli in je tudi hrup za njimi se že polegel, se nam zdi vendar dobro, po stenografičnih spisih posneti nekoliko bolj važnih govorov, nasvetov in sklepov iz nekterih sej tistih deželnih zborov, ki so po deželnih zbora našemu enaki, in med temi je gotovo prvih eden tirolski.

V 19. seji tega zbora prišlo je na vrsto sledeče poročilo šolskega pododseka o vladinih predlogah gledé šole, katero se nam tako važno zdi in bi se dalo obrniti tudi na naše ljudske šole, da ga svojim bralcem ne moremo pridržati. To poročilo se tako-le glasi:

„Šolski odsek ni v stanu teh vladinih predlogov, celó s kakimi nasveti za spremembo ne, predložiti slavnemu deželnemu zboru, vendar pa misli, da je dolžnost njegova, deželi in vladi naravnost povedati, v katerih točkah se mu državne postavbe o ljudskih šolah neizpeljive in blagoru, kakor tudi razmeram dežele neprimerne zde.

Glavne točke so te-le:

1. Po §. 2 državne postavbe od 14. maja 1869 ima ljudska šola nalogo, otroke „nравноversko odgojevati“. Ako se v tirolskih ljudskih šolah ta namen resnično namerava in doseči hoče, gotovo ne zadosti, da v njih duhovščina podučuje le v krščanskem nauku, marveč varovati se morajo, kolikor mogoče vsega, kar bi otroka v njegovem katoliškem čutju in mišljenju zamoglo motiti; katoliška vera naj bo celó podlaga šolske odgoje in po moči vsega šolskega poduka. Le na ta način je katoliškemu starišem mogoče, da se njihova vest strinja s posilnim šolskim obiskovanjem (da njihova vest

odobruje ukaz, kateri sili stariše otroke pošiljati v šolo). S to vredbo šol v jasnem nasprotju pa so temeljni stavki državne postavbe od 15. maja l. 1868, po kateri naj bo šola gledé vere otrok, ki jo obiskujejo (§. 3), in učitelja, ki jo vodi (§. 6), kakor tudi gledé učnih knjig, ki se rabijo v učiteljski izobraževalnici in v ljudski šoli (§. 7), in slednjič gledé poduka v vseh drugih predmetih (§. 2), brezverska (konfesijslozna). To nasprotje, iz postavbe v življenje, iz učiteljskih pripravnic v ljudsko šolo prineseno, mora za katoliško izobraženje mladine jako škodljivo biti. Toda ne sme se misliti, da bi se to nasprotje s svojimi žalostnimi posledicami moglo odpraviti, ako se duhovni vdeležujejo krajnega, okrajnega ali deželnega šolskega sveta. Ne, ne bo in ne more biti odstranjeno ali vničeno po njih, dokler velja postava, da naj bo poduk v drugih učnih predmetih (razun veronauka) v javnih šolah neodvisen od vpljiva vsake cerkve (§. 2. državne postavbe od 25. maja l. 1868). Po tem se vidi vsaka pritožba, katero bi sprožili duhovski udje v krajnem, okrajnem ali deželnem šolskem svetu za brambo katoliškega značaja šole proti učnim in šolskim knjigam, proti vedenju in govorjenju učiteljev med šolskim podukom, bi bilo pred postavbo neopravičeno, in njihovo vdeleževanje pri šolskih svetih bi po tem takem ne bilo nikakor poročstvo za odgojevanje in izobraževanje otrok v šoli.

2. Po §. 21 državne postavbe od 14. maja l. 1869, začne se dolžnost obiskovanja šol s končanim šestim letom in trpi do končnega štirinajstega leta. Pri tem zahteva postava celoletno, 46 tednov dolgo podučevanje v šoli. Kakor je želeti, da se, ako je mogoče, dolžnost obiskovanja šol raztegne do 13. leta starosti, tako težavno se bo na več krajih pokazalo to raztegnjenje še na 14. leto. Poletna šola se mora vsaj za viša leta starosti na deželi splošno za

nemogočo spoznati, ako se pristojno jemlje ozir na razmere dežele in pomisli, da je kmetijstvo zavoljo prevelikega zadolženja kmečkih posestev in zavoljo težavnega obdelovanja polja, ker manjka poslov in še čedalje večje plače zahtevajo itd., na več krajih že tako daleč prišlo, da se mora boriti za svoj obstanek. Novo vpeljanje ponavljalne šole do končnega 16. leta pa se mora z veseljem pozdraviti, če se le veronauk ne bo popolnoma iz nje izključil.

3. Po §. 2 državne postavbe od 14. maja l. 1869 je „vsaka ljudska šola, za katere osnovo ali vzdrževanje država, dežela ali krajna srenja stroške popolnoma ali deloma plačuje, javni zavod“. Po §. 48 iste postavbe je „služba pri javnih šolah javna služba“, in „za vmestenje učitelja ali podučitelja je potreben dokaz dotične zmožnosti“ (§. 38). Nasledek tega bo, da bo več manjših občin (tudi duhovskih občin), ki ne morejo plačevati postavnega učitelja ali podučitelja, in tudi ne napraviti postavnih učnih pripomočkov, zgubilo svojo lastno šolo, če po 5letni primeri nimajo 40 otrok, ki bi morali hoditi v šolo (§. 59 državne postavbe od 14. maja l. 1869). Take šole v državnih šolskih postavah nimajo prostora. Ako bi se hotele prištevati k šolam za silo, o katerih govori vladina predloga, je opomniti, da so šole one vrste, o katerih državne šolske postavbe ničesar ne vedo, in o katerih se toraj tudi nikakor reči ne more, kdaj in s kakimi pogoji bodo dovoljene. — Vsekako bodo občine v šoli za silo videle slabo tolažbo, ker vladina predloga o šolah za silo nič družega povedati ne vé, kakor da se „imajo enako drugim javnim ljudskim šolam vrediti, ali, ako se ne zde več potrebne, opustiti“. Prvo bo, kakor omenjeno, na več krajih nemogoče, s popuščanjem šol pa občinam ni pomagano, ker je vsaki duhovski

Podlistek.

Mladi Ladis.

(Povest iz sodanega časa; poslovenil I. S. Gombarov.)

(Dalje.)

XIII.

Komaj se je začelo daniti, že je vstala mati Katreja, ker jej žalost ni dala spati. Zbrala je nekaj svojih reči v culico, in jo postavila na mizo. Na to je pokleknila in molila. Kmalo potem je šla iz hiše po vasi proti Lipovčevemu hramu. Na Micikinem oknu je potrkala. Micika na pol opravljena se je prikazala pri oknu ter vprašala: „Kdo je?“

„Jaz sem, Micika!“ Hotela sem ti še samo povedati, da me zdaj spet lahko obiskuješ kedar hočeš — pri vinogradu. Bog te obvari!“

To so bile kratke, pa pomenljive besede. Čim imenitnejšega kaj kmečki človek stori, tim

manje govori. Veliko govoriti ni njihova navada. Tako tudi Katreja ni več govorila, ampak urno je odšla in pustila Miciko njenim mislim. Dekle pa je tudi že iz teh besedi vse zastopilo.

Nekoliko pozneje je našel Ladis na mizi navezano culico. Dolgo jo je strmo gledal in videlo se je, da težke misli prehajajo njegovo dušo. Naposled vendar na polglasno reče: „Ne, tega ne storim. Jaz sem dober sin, spoštujem svojo mater, pa njeni rob nisem. Mati mene ne zostopijo, jaz pa njih ne morem in ne smem. Bolje je, da sva ločena, nego bi se vedno prepirala!“

Poklical je dekle in jej ukazal, naj to culico nese k vinogradu. „Če še mati kaj drugega potrebujejo, naj povedo, in če jim pri vinogradu ne bo več všeč, naj pridejo spet nazaj. Jaz bom njihovo voljo vedno spoštoval.“

Pri zajutruku je naznanil Ladis gospema, da so mati, „kakor vsako leto o tem času“, odišli k vinogradu. Teta Hildegarda je malomarno prikimala z glavo, Milka pa je tako

ostro pogledala Ladisa v oči, da je naenkrat spoznal, Milka vé, da se jima je zlagal.

Ko je teta bila odšla iz hiše, je Milka še ostala. Videlo se je, da bi rada na samem z Ladisom govorila.

XIV.

„Zdaj sva sama“, reče resno Ladis. „Kaj mi hočeš povedati?“

„Ladis, ti si naji s teto ukanil. Razmere so čisto različne, kakor si nama jih ti popisoval. Tvoja mati naju ne vidi radi.“

„Saj ti nisem zakrival, da boš od začetka morala nekaj potrpeti. Tukaj si med kmeti in ti imajo svojevoljne glave.“

„Da bi tvoja mati bili tako zoper naju, tega si nisem mislila.“

„Oni so najhujši. Na njih še je vse starinsko. Rajši bi menda umrli, nego v kaj privolili, kar je zoper staro navado. Rajši bi tudi videli, da bi jaz konec vzel, kakor da zoper njihova načela ravnam.“

„A ko sve prišli sem, kako so bili prijazni, kako postrežljivi!“

občini največ na tem ležeče, da ima lastno šolo, če šteje tudi le 10, 20 ali 30 otrok.

4. Ravno nasprotno zlo se bo pokazalo pri občinah, ki obstojijo iz več oddaljenih sel in posestev. Kajti po §. 56 državne postave od 14. maja l. 1869 „se mora šola na vsak način povsod osnovati, kjer je v okrožji ene ure in po petletnem premerjanji počez več ko 40 otrok, ki morajo obiskovati čez pol milje oddaljeno šolo“. Vsled zapovedi te postave bo namreč veliko občin primoranih, svoje podružne (fili-jalne) šole, v katerih so dozda posamezni (eks-ponirani) učitelji ali podučitelji delovali, spre-meniti v popolno javno ljudsko šolo s postavnim učiteljem ali podučiteljem, in to tim več, ker neprimernost neobdelanega kraja posebno v zim-skih mesecih združenja šol ne dopušča. Mnogo občin bo tedaj dobilo po dvoje, troje paralelnih šol, za katere stroškov ne bodo mogle nikakor plačevati.

5. Glavna napaka državnih šolskih postav pa je v tem, kar zahtevajo od izobraženosti učitelja. Misliti bi se moralo, da je različnost v njeni meri neobhodno k bistveni stvari pri-padajoča, če se že držimo načela, da se imajo otroci za svoj že naprej določen ali znan pri-hodnji poklic in delokrog odgojevati in pod-učevati. Toraj se gotovo prav po pravili za-hteva vsa druga izobraženost od učitelja ljud-ske šole v mestu, trgu itd. in zopet vsa druga od učitelja na kmetih, posebno po hribih in dolinah. Toda državna postava od 14. maja l. 1869 ne pozna v tem obziru — tako rekoč — nikakoršnega razločka. Razločuje le pod-učitelje od učiteljev; ali zahtevana stopinja izobraženosti je pri obojih skoro enaka. Oboji morajo kot podlago vednosti spodnje gimna-zije ali spodnje realke, izuzemši tuje jezike, prinesiti v učiteljsko pripravnico (§. 32 iste drž. postave) in oboji morajo (§. 28 iste po-stave) izdelati izobraževalni tečaj štirih let. Razloček je le ta, da mora podučitelj skazati se le s spričalom zrelosti po popolno konča-nem učnem kursu in prestatem ostrem izpitu, učitelj pa po dveletni šolski praksi mora pri-dobiti si še spričalo sposobnosti učiteljske.

Oziroma na take stopinjo izobraženosti naj že bo, da se plače po 600, 500, 400 in 300 gld., katere zahteva vladna predloga za učiteljske službe, brez ozira na postranske za-sluzke, ne zde prenapete; pokazalo se bo še marveč celó, kakor priča skušnja po drugih deželah, da so še premajhne; toda breme, ki bi se moralo s tem naložiti občinam in de-želi, bilo bi, če bi še tudi nadjali se, da bi se

taki učitelji še do šolskih služb na kmetih ponižali, zadušilno. Na to se mora še tem bolj ozirati tako dolgo, dokler se ne ve, ali bo slavna vlada, da bi morda ne bila presiljena, stopiti s cerkvenimi naduradi v porazumljenje dovolila, da bi se zelo prinosna služba cer-kovnika združila s službo učiteljsko in se v nasvetovano učiteljsko plačo tudi dohodni cer-kovniške službe vračunili.

Glede vseh teh razlogov šolski odsek ni v stanu o šolskem nadzorovanju, osnovi ljud-skih šol in o postavnih razmerah učiteljskega stanu nasvetovati določenih deželnih postav; marveč prisiljen je k sledečemu predlogu:

Slavni deželni zbor naj sklene, od slavne vlade zahtevati, da odpravi po primernem pre-strojenju državnih šolskih postav v sporočilu omenjene pritožbe in dá deželnemu zboru mo-gočnost, take deželne postave o šolskem nad-zorovanju, osnovi ljudskih šol in o postavnih razmerah učiteljskega stanu skleniti, kakoršne zahtevajo blagor in potrebe dežele.

Ta predlog se je v tirolskem deželnem zboru sprejel in bil vzrok, da se je zbor ne-nadoma sklenil. Iz vsega tega pa se vidi, da se Tirolci ravno tako vperajo novim šolskim postavam, kakor Slovenci — oboji iz tehničnih vzrokov.

Avstrijsko cesarstvo.

Slovenske dežele. Iz Ljubljane, 2. februarja. Dr. Razlag je bil 10. dec. pre-teklega leta v državnem zboru interpeliral mi-nistra pravosodja zastran prevelikega davke od koleka pri izpiskih iz zemljišinskih knjig na Kranjskem. Minister je na to interpelacijo v predzadnji seji drž. zbora odgovoril, da je omenjeno stvar za kranjsko ugodno rešil, kjer se bode zanaprej ravno tako, kakor dosihmal po drugih deželah, kolek računil po številu zemljišinskih skupin. „Kmetom na Gorenjskem, pravi pri ti priliki „Narod“, pa bo farovski list menda priporočil, da pošljejo vnovič kako nezaupnico dr. Razlagu, ker je on kriv, da se bode kranjski deželi zanaprej vsako leto kakih 20.000 gld. prihranilo, katere je dozda skoro sam kmet plačeval.“ Da je dr. Razlag z ome-njeno interpelacijo dosegel nekaj za deželo ko-ristnega, je vse hvale vredno; to pripoznavamo, tudi mi; a iz tega nikakor ne sledi, da je tudi vse drugo prav, kar Razlag počenja. Opomnimo le na grofa Margherija, ki je v kranjskem deželnem zboru 13. jan. tudi hudo

grajal vlado, da za po toči zadete Dolenjce ni le nič storila ampak še s silo od njih iztirjala zastali davek. To dejanje grofa Margherija je gotovo tudi hvale vredno, ali bode pa komu v glavo padlo, zarad tega grofa Margherija prišteti k narodnim poslancem?

Od Pšate 27. jan. V 7. seji kranjskega deželnega zbora stavilo je 26 poslancev inter-pelacijo: ali je c. kr. vladi znano, da so na-pačni tisti uradni zapisniki o milijskih dalja-vah, ki služijo za podlago pri odmerjanju pol-nih stroškov c. kr. uradnikov in služabnikov, in ali jo je volja, popraviti te zapisnike. Vladni zastopnik je obljubil, da se bode obravnavalo o tej interpelaciji. Dežela bo zares hvaležna poslancem, ako se vsled te interpelacije po-pravijo imenovani uradni zapisniki, kajti na-pake so v tem, da so daljave kaj pogostoma prevelike stavljene. Če v roke vzameš „deželni vladni list“ l. 1857, v katerem so omenjene daljave, brž boš to zapazil. Te napake bi nas že malo motile, ko bi ne segale kmetu v žep. Naj ima uradnik zapisano: do te in te vasi je 2 milj, ali pa $\frac{1}{2}$ milje, za to bi se malo me-nili, ko bi le gospodje svojih plačil ne tirjali vsled teh napačnih daljav. Naletel sem pa v tem zapisniku na neko daljavo, za katero ste postavljeni dve milj, jaz pa sem ravno tisto pot že mnogokrat prav zložno prehodil v $\frac{3}{4}$ uri! — Če je tedaj takih napak še kaj veliko, potem je ubogi kmet pretekla leta res dokaj goldinarčekov preveč plačal g. uradnikom za pot. Kdo mu to porvne? —

Naj danes pozornost obrnem še na neko reč, pri kateri bi se dalo deželi prihraniti vsako leto marsikteri stotak. Znano je, da se gospo-skinim služabnikom od pisem, ki jih od sod-nije donašajo ljudem po deželi, plačevati mora neka potnina, ki se ravna po daljavi. Služab-nik se ve da ni dolžan podplatov trgati zastoj, ali gode se pri tem pogostoma marsiktere ne-pristojnosti, ki so spet v kmetovo škodo. Tako n. pr. mnogo služabnikov najraje v nedeljo pride pred cerkev s celim šopom pisarij in tam ljudem deli, kar je komu namenjenega — ali služabnik večidel tudi tirja vso in celo potnino, kakor bi bil po eno ali dve uri daleč pismo kmetu nesel na dom. Je mar to pra-vično? Ali se ne pravi to kmeta dreti? Neke-mu služabniku sem unkrat očital tako ravnanje, pa mi odgovori: imam pravico tirjati toliko in toliko. Meni pa ta „pravica“ ne gre v glavo. Ako hočeš vso plačo imeti, nesi mu na dom, to bo zaslužena potnina; če mu pa pred cerk-vijo v roko potisneš pismo, potem ne vem, s kako vestjo bi zamogel zahtevati vso in celo potnino? Tudi se zgodi, da kdo po oprasku pride v uradnijo in tam najde spis njemu na-menjen, ali če ga sam vzeti hoče, tirja se od njega potnina, ki bi jo zaslužil služabnik, ko bi mu bil prinesel spis na dom.

Saj imamo že tudi na Kranjskem skoraj po vseh velikih farah c. kr. pošte; kaj lahko bi se tedaj vsako leto deželi veliko veliko pri-hranilo, ako bi se n. pr. županje obrnili s prošnjo do više oblasti, da naj se pošiljajo uradna pisanja po pošti. Tako bi jih uni, ki so v okraju poštinem, brez stroškov dobivali v roke — oddaljenim pa naj bi jih raznašal soseskini služabnik. Gotovo bi to [za male solde rad storil, imel bi priboljšek k svoji navadni pičli službi in ljudem bi se prihranilo mnogo mno-go novcev!

Novomesto, 28. jan. To ni res. Novometso je šlo v staro šaro. Rudolfovo, to je cvet vse veljavne kulture. Naša pošta, se ve da, ne sme na nobeno „prejemko“ nobenega sloven-skega podpisa napisati; vselej le na nemške

„Ker so mislili, da ste prišle samo čez spomlad prebivat — zdaj pa so resnico spo-znali.“

„Tedaj za najini zakon ne bodo nikoli dovoljenja dali?“

„Jaz se bojim! Vendar mogoče je, da se vdajo, ko bodo videli, da ne gre drugače.“

„Mati mislijo, da je to greh zoper staro-davne šege, ako bi ti za ženo vzel dekle iz mesta?“

„Tako je. Pa midva hočeva to premagati, Milka.“

„Ne vem, če bo mogoče. Jaz tebe ljubim, toda zaničevanja ne morem prenašati. Ne, rajši se vrnem spet v mesto in se izročim staremu odrtniku, svojemu dolžniku.“

„Zdaj niste nič več dolžne. Jaz sem vse poplačal. Mar misliš, da bi jaz mogel tako dolgo v mestu ostati brez tebe, ko bi ne bil ostal zavoljo tebe? Teško delo sem imel. Ta brezsrčen oderuh je mislil, da te ima že v svojih krempljih, in je že sanjaril, kako bodo ga občudovali zavoljo njegove krasne gospe.

Zato je bilo težko njegov rop mu izdreti; ven-dar jaz sem to dosegel. Res, da me je stalo pol premoženja, pa tega nihče ne ve!“

„Kako si dobrotljiv“, reče Emilija in mu poda roko. „Zato hočem tudi jaz s teboj trpeti — vendar skrbi še za to, da bomo mogli vsaj po zimi v mestu prebivati. Po letu je tukaj res prijetno, po zimi pa mislim ne bo prestat.“

„Moje prizadevanje gre vedno na to, tvoje želje izpolniti. Brez tebe je moje življenje prazno. Jaz spoznam razloček med menoj in teboj ter vidim, da se ti zame žrtvuješ, vendar če me ljubiš, boš mi oprostila, ako ti vselej ne morem tvoje želje izpolniti.“

Med tem je prišla teta Hildegarda v sobo. Emilija jej je tekla nasproti ter jej nekaj na uho pošepetala. Na to se je starka vstopila pred Ladisa in rekla: „Objemite me moj sin, vi ste veliko za naji storili. Tega ne bom ni-koli pozabila!“

A ta objem ga je stal več, kakor je bilo vredno vse njegovo premoženje.

(Dalje prih.)

„Recepise“ pritisne svoj Rudolfswerth-Rudolfovo. In vendar nobena živa duša po vsem Dolenjskem ne pravi „Rudolfovo“. Že dalje časa sem tukaj, pa naj grem na katero stran koli po Dolenjskem, še nobenega človeka nisem slišal, ki bi rekel: jaz sem iz Rudolfovega ali grem v Rudolfovo. Imejte, kateri hočete, svoj Rudolfswerth, nam pa pustite staro „Mesto“. Pa sedaj je zopet novo; kajti odprla so se mestna vrata, ktera so bila zavoljo živinske kuge dolgo zaprta; da skoraj bi ne bili imeli kaj jesti, ne kje se greti, ne s kom kuhati. To je bilo še dobro, da ni bilo premrzlo, da si je marsikdo siloma prihranil kaki krajcar pri drvi, kateri nam Podgorci niso pripeljati smeli. Za zdaj je menda nesrečne kuge konec. Pocepalo je 5 goved, sumljivih pa so pobili nad 30. Pobijali so jih pa zares čudno. Streljali so jih menda; in prigodilo se je, da jo je celi oboroženi komisiji vol v boršt upihal in ranjen po borštu tulil, ko so ga s puškami lovili. To streljanje je zares grozovito za ubogo ljudstvo. Je li res kak §, ki veleva to streljanje? Mar ni zadost tužno za ubogega kmeta, da se mu sumljiva živina na tihem s pota spravi? čemu pa ta nepotreben ropot? — Slišimo pa sedaj žalostne glase iz Črnomeljske okolice. Učeni zdravniki (?) so kugo menda dolgo imeli za kože in tako se je ob cesti iz Črnomlja proti Kočevju tudi razširila in žuga grozovito nesrečo.

O novem letu smo imeli v naši okolici toliko sušo, da stari ljudje ne pomnijo take. Toda Novomesto je zato srečno; ima okoli mesta Krko, pred mestom dober studenec in v mestu dobro napeljami vodotoč. Pa še druga čudna mana preimenitne nemške kulture pada čez Rudolfovo. Neki strašno učen, nov profesor v dolgih večerih rosi svojo bistrournost in prepričuje novomeško radovednost z že sto-in stokrat prevečenimi frazami, kako se narava sama razvija; menda bo tudi povedal, kako se je on spremenil iz stare babice ščuke, kakor iz trnja zraste lepa rudeča rožica. To pa, se ve da, vse le iz tega namena na dolgo in široko premetava, da pride do preimenitne sodbe, češ, da krščanstvo nima nobene zasluge o izobraženju ljudstev in narodov, ter prav po fantalinsko blati sv. vero. No, Rudolfovčani! kaj hočete več? Zdaj še le se vam je prikazala zvezda, ki bo razpodila temoto, v kateri ste tako dolgo zdihovali vi in vsa dolenjska stran, se ve da, po misli tega mladega gospodiča. Še le zdaj se vam bodo oči odprle, da boste tudi vi zagledali beli dan precartane omike; do zdaj ste bili s plankami zabiti. Vendar bi jaz svetoval, da preblizo te nove luči, bi vsaj novomeške gospodičine ne hodile, da se ktera vsa ne osmоди. Ta gospodič vas bo, bržkone, še naučil, da ste kaj več kot mrkovce. Ta luč pa sveti in razširja svoje električne žarke tam, kjer so svoje dni menihi z ljubo mladostjo molili in Boga častili. — O tempora, o mores! Kako se svet vrti, da Novomesto v Rudolfovo spremeni. Vera ni v nobeni nevarnosti, vpijejo lačnjaki. Pa sami ne vedo, da pravo istino govorijo. Vera res ni v nevarnosti, ali ubogo ljudstvo je v nevarnosti, da bi v svoji lahkomišljenosti vere ne zgubilo; kakor jo je zgubil vojak, kateri se je te dni na straži pri smodnišnici ustrelil.

Na misel mi pride znana prigodba tistega grajščaka, ki je prišel po opravih z dežele v mesto. Ko svoje reči oskrbi, poišče si potrebne kosila v veliki gostilnici, kjer je bilo že mnogo omikane (?) gospode pri omizju. Pošten, ki je bil, se pred jedjo spodobno prekriža ter zmoli svojo navadno molitev. Omikanci (ki so vero že na kol obesili) se mu zaničljivo po-

smehujejo. Grajšak pa ni bil s plankami zabiti. Preden začne jesti, pravi: Gospóda, meni se zdi, da vam je moje krščansko obnašanje v otročjo spodtiko; jaz si v veliko čast štejem, da sem s pametjo obdarovan in kristijan. Imam doma 8 gostov, katerim moja dekla vsaki dan po petkrat veliko hrane nosi, pa ti šetinci nikoli nič ne molijo, niti pred jedjo niti po jedi; in mi pravimo, da ne jedo, ampak oni žrejo, da se debelé. Naš sloviti lučnjak, ki s toliko bistrournotjo prižiga meščanom luč nove ére, se bo, bržkone, še bratil z volkovi, katerih se je te dni 8 klatilo po bližnjih Gorjancih, ki nadlegovajo kmete ta-in unkraj hriba. Pri nas so volkovi doma. Po leti in po zimi nas obiskujejo. Imamo na Gorjancih lovca — Lenarčiča — ki jih je že precej potolkel, on pravi, da že 12. V zadnjih treh letih je res 3 ubil. — V ponedeljek so napravili splošni lov. Podgorci so morali iti od velike ceste proti Peščeniku in lovci so šli pred njimi. Ali volk, pravijo, eno noč 7 fara prekorači. Vsi volkovi so jim kašo upihali ter so okoli 60 poganjačev in več lovcev utrudili in nastradali. Težko, če ne bo Rudolfovski lučnjak tudi meščanom kaj tacega napravil.

Iz ormuškega okraja, 30. jan. V bližnji fari št. Miklavža je bil pred kratkim semenj, in občinstva je bilo mnogo. Proti poldnevu pridejo tudi g. financarji stražit, da bi kdo ne prinesel hrovaškega tobaka, kateri se pri nas ne sme ne prodajati in tudi ne pušiti. G. financarji so bili precej od vinčeka nadahnjeni in ker jih tukajšno ljudstvo jako ne čisla, prišlo je kmalo do tepeža, ki se je končal s tem, da so g. financarji morali pobegniti. Tega škandala bili so krivi financarji sami, ker so bili tako surovi, da so brez vzroka dajali ljudem zaušnice, treskali jih s puškami itd.

Ta reč je zdaj prišla pred sodnijo. Toženih je blizo 20 oseb zaradi upora! Čuden upor! Ljudje naj bi tedaj tako galantni bili, ter se g. financarjem za vsako zaušnico lepo zahvalili, potem morda ne bi bili zaradi upora toženi. Kakošne nasledke bo ta od financarjev prouzročeni škandal imel, smo radovedni.

Čudno se pa nam zdi da je v to pravdo zapleten tudi narodnjak g. Robič, katerega pa pri tej priliki še doma ni bilo, ampak je bil le kasneje naprošen, da bi to reč poročil kakemu slovenskemu časniku, česar pa vendar ni storil. Hoteli so ga postaviti pred porotnike, pa so pili le na medvedovo kožo; ker prvič g. R. ni polnoleten, in drugič nimajo nikakoršnega vzroka staviti ga pred porotnike. Da je bil naprošen to reč objaviti v kakem slovenskem časniku, menda ni taka strašna hudobija, da bi zavoljo nje morali zbobnati porotnike. Sicer pa je g. R. v pravadah izvedenec, in ni se nam jako bati, da bi nam ga porotniki „pohrustali.“

Tako daleč smo že, da ne smemo več v slovenske časnike dopisovati, ter nobenih novic ne objaviti. Brž ko ne bodo nam naši liberalno-nemčurski gospodje v kratkem preskrbeli še sodnji dan nove ére.

Iz Trsta 30. jan. — Naj tudi „Slovenec“ svojim bralcem poroča o viharji seji tržaškega deželnega zbora dne 16. jan., ker je bila tako zanimiva, da ne bi bilo prav, ako bi se o njej kaj ne omenilo. —

Na dnevnem redu je bilo najprej poročilo specialnega odseka, da se tirja od ministerstva, da ono po postavni poti odpravi iz šol vse krščanske vaje, ne veronauka, kakor je „Narod“ poročal. — Koliko krščanskih vaj pa je še na tržaških ljudskih mestnih šolah,

kjer se je že vse, kar je bilo mogoče, akoprem protipostavno, odstranilo, to je „Slovenec“ ob svojem času svojim bralcem že povedal. Poročevalec je bil dr. Goracuchi. Prvi vstane vrli okoličanski poslanec dr. Lozer ter v izvrstnem četrto ure trajajočem govoru dokazuje, da ni resnična niti prvotna misel niti definicija verskih vaj, kakoršni se nahajate v poročilu, da tedaj tudi sklepi ne morejo resnični biti.

Sklicuje se na katoličana, umrlega Manzoniya, katerega je zbor pred malo mesci tako slavil, in z besedami tega slavnega moža dokazuje važnost vere in verskih vaj. In ko iz Manzoniya citira besede: „Smrtno greši, kdor ob dnevih gospodovih ne gre k maši“, se deželni glavar-župan proti galerijam namuzne, češ, zdaj je čas; pa Lozerjeva beseda v zbornici je sveta in ko on govori, si nihče ne upa motiti ga. Dalje omenja govornik, da se dandanes tako rado očita, da šole nimajo zaželenega vspeha, ker se preveč teorija goji in se premalo gleda na prakso; kakor je pa pri drugih šolskih predmetih potrebno, da se s teoretičnim razlaganjem sklepa praktična izpeljava, potrebno je to tudi pri veroznanstvu, čegar praktična izpeljava so ravno krščanske vaje. Govornik tedaj nasvetuje, naj se preide na dnevni red. Baron Pascottini podpira dr. Lozerja rekši, da on ne najde, da bi, kakor poročilo dokazuje, katoličanstvo imelo kak privilegij, ker se tudi otroci drugih ver vdeležujejo svojih verskih vaj; tudi je znano, da dotični verski učenci skrbijo za to, da se nekatoliški otroci, kateri obiskujejo, podučujejo v svoji veri in opravljajo svoje verske dolžnosti. Temu sta pa ugovarjala znani brezverec dr. Luzzatto in Franelič, češ, da siliti koga k verskim vajam nasprotuje vestni svobodi, ktera je vsakemu državljanu po temeljnih postavah zagotovljena, in da verske reči gredo v cerkev, ne pa v šolo. Sklicevala sta se tudi na občni učiteljski zbor v Celovcu, kjer je bila enoglasno sprejeta resolucija, da se vse vaje iz šol odpravijo, in priporočata, naj se spomenica sprejme, kakor jo je izdelal odsek. Na vse to natolcevanje je krepko in možato dr. Lozer odgovarjal in pobijal vse nasprotné razloge, pa zastoj, ker pri glasovanju glasovala sta za njegov nasvet, da se na dnevni red preide, le gg. Nabrgoj in Nadlišek, in glavar-župan je glasno in zaničljivo rekel: „Sono tre“ (so samo trije)!

Dobro smo vedeli, da bodo vse besede vrlega dr. Lozerja glas vpijočega v pušavi, ker s takimi možmi, kakoršni so v večini deželnega zbora, se ne da nič opraviti, a nihče bi ne bil pričakoval, da bosta z dr. Lozerjem potegnili samo dva okoličanska poslanca. Poslanca dr. Muho vprašamo, kako zastopa svoje volilce? Naj vpraša tiste, ki so zanj glasovali, ali so zadovoljni, da njih otroci ne bodo več hodili ne k maši ne k spovedi, in slišal bode, kaj mu bodo odgovorili. G. Muha, ki do sedaj v zbornici ni še ust odprl, naj bi saj pazil, da vstane takrat, kadar je vstati. Ravno to velja tudi škedenjskemu poslancu, g. Saminu, ki je tudi pri glasovanju obsedel; Burgstaller pa ni bil navzoč. (Konec prih.)

Dunaj. Te dni so delavci, katerih se 25.000 brez dela po Dunaju klati, Dunajčanom prizadajali veliko strahu. Govorilo se je, da mislijo napraviti upor. Pa kakor vé „W. T.“ povedati, je policija zadnje štiri dni z njimi naltlačila vse dunajske ječe in mnogo jih spravila iz Dunaja. Vendar so še zmerom v strahu pred njimi. Če bi delavci rogovili zoper cerkev, kakor 1868 zoper konkordat, bi se liberalci z njimi bratili, ali ker gre za živež in

se Dunajski bogatini boje za svoje denarce, vtikajo reveže po ječah. To pa je najboljši dokaz, da liberalci za delavce nimajo srca in nikakor niso zmožni rešiti socialnega vprašanja, katero je eno naj važnejših sedanjega časa. To zamore storiti le krščanska politika, ktera v vsakem revežu vidi svojega brata, kteremu mora pomagati v vseh okolišinah, ne pa samo takrat, kadar jo k temu strah pred njim prisili.

— Cesar, ki so 31. jan. prišli iz Monakovega, kjer so svojo hčer princezino Gizelo obiskali, se podajo 11. t. m. v Petrograd. Spremljala jih bosta med mnogimi drugimi velikaši vojaškimi in civilnimi minister Andrasy in naš vrli rojak dvorni svetovalec vitez Žvevelj. Nekako čudno je, da Ruska ravno zdaj, ko naš cesar hočejo pokazati svoje prijateljstvo ž njo s tem, da obiščejo njenega cara, na Avstrijski meji zida dve novi trdnjavi. Kjer je prijaznost odkritosrčna in resnična, tam trdnjav ni treba, ker sama moška beseda dovolj velja.

Vnanje države.

Pruska. Bismark jo je dobro skupil. Kakor je že znano, je v deželnem zboru trdil, da od kivešega laškega ministra Lamar more objavljena pisma niso resnična, ampak izmišljena in podtaknjena. Da bi mu to rajši verjeli, dal je po svojih listih oklicati, da pisem, na ktere se Lamormora sklicuje, v laških arhivih ni. A Lamormora je na to natolcevanje, ktero ga pred vsim svetom na laž stavlja, odgovoril s tem, da je v vradni „Opinione“ objavil dotično Usedomovo pismo ter izrekel, da ta pisma pri vnanjem ministerstvu zaradi tega niso shranjena, ker niso državna, ampak privatna pisma, da je pa originala obeh pisem vložil pri notarju Pietru Fratochiju, kjer si jih vsakdo lahko ogleda. Vsled tega jela je prijaznost med Laško in Prusko pešati, a vendar si Bismark ne upa Laški tako očitno žugati z vojsko kakor Francoski, ker menda čuti, da bi se v tem primerljeju vse vlade s studom obrnile od Pruske, ki se pri svojih namenih poslužuje tako nepoštenih sredstev! — Jako ošabno pa se pruski listi obnašajo proti Belgiji in „N. A. Z.“ kar naravnost tirja bolj liberalno vlado, ktera bi bila Bismarku ljubša, nego sedanje ministerstvo. Bismark hoče, da bi se mu kakor Napoleonu I., uklanjale vse vlade evropske; pa bržkone se bodo ravno tako vzdignile proti njemu, kakor so se bile proti unemu samovladnemu velikanu, in ga še ložej zatrtle.

Bavarska. Liberalci bi se bili radi spravili tudi nad bavarske škofe. Poslanec Cürschmidt je namreč v deželnem zboru interpeliral o pastirskih listih, ktere so škofje ob priliki državnih volitev izdali, ter vpašal ministra Lutzja, kaj bode vsled tega z njimi storil. Pa minister je odgovoril, da pastirski listi ne potrebujejo vladinega potrdila, kakor postave in druge določbe; ob enem je minister notranjih zadev prebral nek dekret, ki določuje, da se zbor za zdaj preloži. Utegnilo bi se zgoditi, da ga pozneje celó razpusté. Za Bavarsko bi bila to sreča, ker se je po izidu državnih volitev nadjati, da pri novih volitvah katoliška stranka še sijajniše zmaga.

Francoska. Kakor „Presse“ poroča, je celo ministerstvo za to, da se ostro ravna z vsimi listi, ki grajajo sedemletno podaljšanje Mac Mahonove oblasti. — V narodni skupščini začela se je 30. jan. splošna razprava o novih davkih. Denarni minister je rekel, da ste vlada in dotična komisija v tem enih misel, da naj

si bodo stroški in dohodki precej enaki, da naj se za nove izdatke dobé novi dohodki, posojila pa naj se ogibljejo.

Španjska. Nek telegram poroča, da je Moriones mesto Bilbao oprostil Karlistovih napadov, kateri pa čedalje bolj napredujejo. Don Carlos je neki imenoval nekaj višjih poveljnikov in sicer svojega brata Alfonza za Katalonijo in Valencijo, Freika za Barcelono, Plana za Taragono. Nek drug dekret pa pod smrtno kaznijo pozivlja nazaj vse Karliste, ki so se vdali republikanskim gosposkam. Karlistove gosposke dovoljujejo, da se smejo časniki razpošiljati. Pa pravijo, da bodo vpeljali posebne poštné marke, in vzeli vse poslâne reči, na kterih teh mark ne bo.

Švica. Bernska vlada je 31. jan. izgnala katoliške duhovne iz vsih krajev svojega kantona, ki meji ob juraško goro, dokler ne prekličejo protesta. Odloga jim je dala le 48 ur.

Razne novice.

— Tukajšnjemu Sočnemu dopisniku večkrat primanjkuje tvarine in se spravi čez „Slovenca“ ter ga začne obirati po „Soči“ in „Narodu“, njene dotične sestavke navadno ponatisne. Nezdavnej je popisoval, kako sta se gg. Jeran in Klun med sabo sprla zaradi neke notice o plesu, ktero je spisal eden sodelalcev, kako se je reč v razsodbo predložila dr. Bleiweisu, ki je hotel, da naj se natisne, in kako je Jeran to premagal rekši, da list je naš! Vse to je od konca do kraja izmišljeno in zlagano. Sočini dopisnik mora imeti strašno dolga ušesa, morda celo Midova, da jih steguje v stanovanje Slovenčevih sodelavcev in tam sliši reči, ktere se nikdar godile niso.

— Pobrisal jo je. 24. pret. mes. je bil v Mariboru krščen jud, Marko Goldberger, čevljar, ki je ob enem tudi obhajan in birmovan bil. Menda je potuhnjene le lepih darov iskal, ki jih je tudi dobil, kajti pobrisal jo je iz Maribora, da nihče ne vé kam, in vse polno dolgov zapustil. To bodi v nauk, kako previdno da je treba z judi ravnati, ki iščejo krsta.

— General Gablenz se je 28. jan. v Zürich-u na Švicarskem ustrelil. Vzrok temu, pravijo eni, so bili njegovi dolgovi, kterih ni mogel plačati. Druga bolj verjetna govorica pa hoče vedeti, da je Gablenz o času, ko je bil poveljnik (Commandirender) na Ogrskem, s silovitim Rauchom se zapletel v gozdne zadeve vojaške granice in bi bil vsled tega zaradi goljufije prišel pred sodnijo. Da je temu odšel, prestrelil si je srce!

— V pravdi Placht-ovi, ki je pri borznem krah lansko leto faliral in zapustil okoli dveh milijonov dolga, gotovine pa le kakih 30.000 gld., se je danes na Dunaju pričela končna obravnava.

— V Desenzani na Laškem je živel pijančevanju udan mizar, ki je znal, da-si samouk, izdelovati izvrstne mašine. Med drugimi naredil je tudi neko giljotino, t. j. mašino za glavo odsekati, s ktero si je pred nekimi dnevi sam sebi odsekal glavo tako urno, da je več ko seženj daleč odletela.

— Kaj so Nemci pred 100 leti pravili o Rusih. Pisali so: Rusi imajo v krnjirjih stegna in noge otročje, ktere žró; v krajih, koder so hodili, ni več otrok, ker so vse požrli. — Pa na tem še ni bilo zadosti, Nemci hoté še dodati, da, kakor so imeli Rusi „strašno“ pečenko, morali so imeti tudi enako pijačo. Letopisi berlinske univérse pravijo neki, da so

Rusi tam pili žganje, v kterem so se nahajali preparati različnih žival.

— Pošiljavec angeljčkov. Osem let stara sestra je umrla. Njena štiri let stara sestra je prašala mater, ker ni več videla mrtve, kam da je šla? „V nebesa“, odgovori mati. „In kaj ondi dela?“ „Tam je pri gospodu Bogu“, reče zopet mati. „A tako, mati, kadar hoče gospod Bog imeti angeljčka, piše našemu gospodu dohtarju?“

Telegrafične denarne cene

30. januarija.

Papirna renta 69.55. — Srebrna renta 74.60. — 1860letno državno posojilo 105.75. — Bankine akcije 987 — Kreditne akcije 241.25. — London 112.70. — Srebro 107.—. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleon 9.01.

Denarstvene cene.

29. januarija.

Državni fond.	Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta	69.55	69.75
5% renta v srebru	74.75	74.85
Srečke (lozi) 1854. l.	99.50	100.—
„ „ 1860. l., cel.	106.25	106.50
„ „ 1860. l., pol.	115.—	115.50
Premijski listi 1864. l.,	142.—	142.50
Zemljiščne odveznice.		
Štajarske po 5%	93.—	—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	85.—	89.—
Ogerske po 5%	76.50	77.—
Hrvaške in slavonske po 5%	75.50	77.—
Sedmogradske po 5%	74.75	75.75
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	989	990
Unionske banke	136.50	137.—
Kreditne akcije	241.25	241.75
Nižoavstr. eskomptne družbe	930.—	940.—
Anglo-avstr. banke	153.—	153.50
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gld. a. v.	173.50	174.50
Tržaške „ 100 „ k. d.	—	117.—
„ „ 50 „ „ „	—	53.—
Budenske „ 40 gld. a. v.	23.50	24.—
Salmove „ 40 „ „ „	34.—	35.—
Palfi-jeve „ 40 „ „ „	—	22.—
Clary-jeve „ 40 „ „ „	31.50	32.—
St. Genois „ 40 „ „ „	22.50	21.50
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	20.50	21.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	21.—	23.—
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.34	5.35
Napoleonsd'or	9.01	9.02
Srebro	107.25	107.50

Razpisano:

Državne štipendije po 150 gl. za tiste, ki se hočejo učiti pivarstva v kmetijski učilnici v Mödling-u. Prošnje se oddajajo pri direkciji do 10. marca t. l. —

Službi 2 konceptnih praktikantov po 500 gl. Prošnje pri deželni vladi do 20. februarja. —

Služba kancelista v Novem mestu. Prošnje do 24. febr. pri kresijski sodniji. —

Služba davkarjev. Prošnje v treh tednih pri finančni direkciji. —

Služba okrajnega sodnika na Vrhniki. Prošnje pri deželni sodniji do 15. feb.

Tabačna zaloga v Račjem. Ponudbe do 9. febr. pri finančni direkciji.

Za zidanje mestnih šol je odločenih: za zidarsko delo 33.613 gl. 68 kr.; kamnoseško 5.912 gl. 53 kr.; tesarsko 5.300 gl. 79 kr.; mizararsko 3.568 gl. 48 kr.; ključarsko 11.496 gl. 65 kr.; preštrhanje 752 gl. 74 kr.; steklarsko 872 gl. 22 kr.; klanfarsko 1821 gl. 35 kr.; podobarsko 707 gl. 10 kr.; lončarsko 753 gl. 60 kr.; ploščarsko 1.374 gl. 36.; vodnjak 477 gl. 80 kr. Kdor želi kako delo prevzeti, naj svojo ponudbo odda do 9. febr. pri magistratu.

Jurij Dornik-ova

zaloga olja
v Trstu.

Pošilja se s poštanim povzajem (Postnachnahme), s plačano colnino, voznino (poštino), posodo in vsemi drugimi stroški, do vsake postaje avstrijsko-ogrske monarhije, od 25 funtov dalje. — Zapisniki cene se dobé zastoj in franko.

(4-2)